

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมและขยายความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนที่จะก่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์ ซึ่งได้กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในวิชา ต่างๆ นั้น ตามสภาพความเป็นจริงแล้วยังมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ข้อจำกัดด้านเวลา สภาพการเรียน การสอน จำนวนนักเรียน และระดับความพร้อมของนักเรียน จึงไม่อาจบรรลุผลสำเร็จได้จากการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงเวลาเรียนเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการจัดกิจกรรมเสริมหลัก สูตรนอกเวลาเรียนจึงเป็นโครงการหนึ่งในอันที่จะพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ อย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์ตรงมากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเองได้มากกว่าการเรียน การสอนในช่วงเวลาเรียน นอกจากนั้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรก็ไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลา เนื้อหา จำนวนนักเรียน และระดับชั้นเรียนอีกด้วย

จันทร์ ชุมเมืองปักษ์ (2508) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนที่มีความสำคัญในอันที่จะช่วย เสริมสร้างประสบการณ์และชีวิตประจำวันของผู้เรียนสมบูรณ์ขึ้น นอกจากนั้น ชูศรี เฉลิมเกียรติ (2528) ยังได้กล่าวถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่า เป็นวิถีทางที่จะทำให้ให้นักเรียนได้มีโอกาส แสวงหาประสบการณ์ด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักใช้พลังกำลังทั้ง ทางด้านความคิดและร่างกายในทางที่ถูกต้องมีค่านิยมและนิสัยที่ดีงาม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม มิตรภาพอันดีงามให้เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครูผู้สอน ซึ่งการเรียน การสอนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้สมบูรณ์ได้ กิจกรรมเสริม หลักสูตรจึงให้ผลคุ้มค่ากับเวลาและสนองความต้องการของนักเรียนได้มากกว่า การเรียนการสอน ธรรมดา ทั้งยังให้นักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือตนเองและทำงานเป็นกลุ่มได้ดีอีกด้วย (Blount and Klausmier, 1970)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและนับวันจะมีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีแนวโน้มว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับลักษณะของหลักสูตรคู่ขนาน โดยมีการจัดกลุ่มการเรียนรู้ตามความสนใจให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างอิสระมากยิ่งขึ้น ไม่จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนหรือในโรงเรียนเท่านั้น และเน้นการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่กำหนดอายุและชั้นเรียน (สุจิต เพียรชอบ, 2536) ทั้งนี้ก็เพื่อให้เหมาะสมกับระยะวัยรุ่นของผู้เรียน อันเป็นวัยแห่งความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองสิ่งใหม่ ๆ ต้องการแสดงออกอย่างอิสระ มีความต้องการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ต้องการตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง และมีพลังที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในทางสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นวัยที่จะเริ่มทำตัวเป็นอิสระจากครอบครัว ต้องการการยอมรับ มีความละเอียดอ่อนทางจิตใจ (คณะกรรมการการพัฒนาศึกษาอบรมและดูแลเด็กวัยรุ่น, 2535) ซึ่งลักษณะดังกล่าวผู้เรียนวัยนี้ สามารถแสวงหาและเลือกทำกิจกรรมตามความต้องการจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษา จึงส่งเสริมให้โรงเรียนมัธยมศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้น เพื่อให้นักเรียนวัยนี้ได้เลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความถนัดความสามารถและความสนใจของตนเองอย่างเต็มที่ โดยได้กำหนดเป็นกิจกรรมนักเรียนไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร ซึ่งแยกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2534)

1. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1 กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ มีกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาดหรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน
- กิจกรรมอื่นๆ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน

1.2 กิจกรรมแนะแนวและหรือกิจกรรมแก้ปัญหา และหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน

1.3 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน

2.2 กิจกรรมแนะแนว และหรือกิจกรรมแก้ปัญหา และหรือกิจกรรมพัฒนา

การเรียนรู้ 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน

2.3 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน

จากกิจกรรมนักเรียนตามโครงสร้างของหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้นนี้เองทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรประเภทต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในส่วนของกิจกรรมอื่น ๆ และกิจกรรมอิสระของนักเรียน สามารถจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้อย่างหลากหลายให้ครอบคลุมทุกรายวิชา และสามารถจัดกิจกรรมให้เข้มข้นโดยใช้เวลาในช่วงหลังเลิกเรียน วันเสาร์ - อาทิตย์ หรือช่วงปิดภาคเรียน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยการปฏิบัติจริงตามความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยแก้ปัญหาในเรื่องคาบเวลาเรียนไม่พอดีเป็นอย่างดี ดังนั้นรายวิชาต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาที่มีคาบเวลาเรียนน้อยมี การเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ จึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มขึ้นมาอีก

วิชาศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เป็นวิชาหนึ่งที่ต้องส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นวิชาที่มีคาบเวลาเรียนน้อยและต้องมีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเน้นการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมศิลปะเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อมีเวลาเรียนน้อยและจำกัด โอกาสที่นักเรียนจะได้เรียนรู้และทำกิจกรรมศิลปะอย่างเต็มที่ก็มีน้อย นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน มักจะอยู่ภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์ มีการควบคุมชั้นเรียน (กรมวิชาการ, 2532) การทำงานจึงอยู่ในขอบเขตค่อนข้างจำกัดในทุก ๆ ด้าน ซึ่งเป็นการกีดกันการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนวัยนี้ แต่หากมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาให้แก่ นักเรียนแล้ว โอกาสที่นักเรียนจะได้เรียนรู้และทำกิจกรรมศิลปะอย่างอิสระย่อมมีมากกว่า เพราะกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกจากจะไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาแล้วยังไม่จำกัดในด้านเนื้อหา จำนวนนักเรียน และระดับชั้นเรียน อีกทั้งกิจกรรมที่จัดก็มีความเข้มข้นกว่ากิจกรรมในชั้นเรียนปกติเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรและหลักสูตร (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2537) นอกจากนั้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษายังเป็นการช่วยกระตุ้นการศึกษาและสร้างสรรค์งานด้านศิลปะตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน โดยเน้นเรื่องการปฏิบัติมากกว่า ในขณะที่เดียวกันนักเรียนก็ได้เรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ไปด้วย เช่น การอยู่ร่วมกัน การทำงานเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน การมีมารยาทและวัฒนธรรมในการเข้าสังคม การเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ ไม่น่าเบื่อ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี (ดำรง วงศ์อุปราช, 2529)

อย่างไรก็ตาม กระทรวงศึกษาธิการก็ได้เปิดโอกาสให้ทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ศิลปะศึกษาควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน แต่ก็ยังพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านการวางแผน ความร่วมมือของบุคลากร ความรู้ความเข้าใจ การประสานงาน การจัดการด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และด้านงบประมาณ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรรณนิภา สุขเกษม (2535) ที่พบว่า ครูผู้ร่วมโครงการไม่มีเวลาเพียงพอ ไม่เข้าใจการดำเนินงานที่ถูกต้อง และโรงเรียนขาดการวางแผนในการประเมินผล การดำเนินงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา จันทร์วงศ์ (2535) ที่พบว่า โรงเรียนไม่มีแนวดำเนินการเกี่ยวกับการจัด บุคลากรมีคาบสอนมากไม่ให้ความร่วมมือ นักเรียนขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความรับผิดชอบ นักเรียนไม่บันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม บุคลากรไม่นำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมต่อไป นอกจากนั้น จากการนิเทศงาน กิจกรรมนักเรียนของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ยังพบว่า นักเรียนขาดโอกาสที่จะเลือกกิจกรรมได้ตามความสนใจ ครูที่ปรึกษากิจกรรมจะให้คำปรึกษาได้เฉพาะกิจกรรมที่ตนเองสอน เป็นวิชาเอกหรือวิชาโทเท่านั้น และครูที่ปรึกษายังไม่สามารถให้นักเรียนรวมกลุ่มคิดวางแผนกิจกรรม ร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้ (กอบกุล ดิษฐรัมย์, ม.ป.ป.)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว โรงเรียนศรีสงครามวิทยา อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย และโรงเรียนเลยพิทยาคม อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แก้ไขปัญหาด้วยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษาอย่างจริงจัง โดยอาศัยแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2534) และจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษานี้เอง ทำให้การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็น ได้จากหลังเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะศึกษาสูงขึ้น และเมื่อเรียนจบหลักสูตรมัธยมศึกษาแล้ว นักเรียนสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนศิลปะได้มากขึ้น (โรงเรียนศรีสงครามวิทยา, 2538) นอกจากนั้น นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษา ยังได้เลือกทำกิจกรรมทางศิลปะตามความถนัดและความสนใจอย่างเต็มที่ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการและผลงานทางศิลปะจนได้รับรางวัลต่าง ๆ เป็นจำนวนมากสร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดและประเทศชาติจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ (เดชา ศิริภาษณ์, 2535) ซึ่งจะเห็นได้จากสถิติการได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็กของโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง ดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนศรีสงครามวิทยา อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็ก จำนวน 2,317 รางวัล ระหว่างปี 2522 - 2538 แยกเป็น ในประเทศและต่างประเทศ ได้ดังนี้ (โรงเรียนศรีสงครามวิทยา, 2538)

ตารางที่ 1 แสดงการได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็กของโรงเรียนศรีสงครามวิทยา

ปี พ.ศ. ที่ได้รับรางวัล	จำนวนรางวัลที่ได้รับ		
	ในประเทศ	ต่างประเทศ	รวม
2522	1	-	1
2523	49	25	74
2524	50	2	52
2525	297	26	313
2526	249	72	321
2527	163	94	25
2528	67	56	123
2529	72	46	118
2530	31	68	99
2531	50	66	116
2532	115	68	183
2533	53	25	78
2534	51	30	81
2535	86	64	150
2536	98	58	156
2537	57	97	154
2538	15	25	40
รวมทั้งสิ้น			2,317

2. โรงเรียนเลยพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเลย ได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็ก จำนวน 1,302 รางวัล ระหว่างปี 2525 - 2537 แยกเป็นในประเทศและต่างประเทศ ได้ดังนี้ (โรงเรียนเลยพิทยาคม, 2538)

ตารางที่ 2 แสดงการได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็กของโรงเรียนเลยพิทยาคม

ปี พ.ศ. ที่ได้รับรางวัล	จำนวนรางวัลที่ได้รับ		
	ในประเทศ	ต่างประเทศ	รวม
2525	23	1	24
2526	70	9	79
2527	150	15	156
2528	236	-	236
2529	176	17	193
2530	63	4	67
2531	64	40	104
2532	65	8	73
2533	-	-	-
2534	170	9	179
2535	50	35	85
2536	20	10	30
2537	70	7	77
รวมทั้งสิ้น			1,302

จากการที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะศึกษาแล้ว ทำให้ได้รับรางวัลจากการประกวดศิลปะเด็กเป็นจำนวนมาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะศึกษาสูงขึ้น และเมื่อเรียนจบหลักสูตร นักเรียนสามารถสอบเข้าศึกษาต่อสาขาศิลปะในระดับอุดมศึกษาได้มากขึ้น จึงกล่าวได้ว่าเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่งในการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษา สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 9 (2526) จึงมอบรางวัลครูศิลปะศึกษายอดเยี่ยมให้ครูที่ปรึกษากิจกรรม และรางวัลโรงเรียนส่งเสริมศิลปะศึกษายอดเยี่ยม ให้ทั้ง 2 โรงเรียน และที่สำคัญโรงเรียนทั้ง 2 แห่งนี้ ได้รับ

รางวัลพระราชทานโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่นอันมีกิจกรรมด้านศิลปะเป็นกิจกรรมดีเด่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2534, 2535) ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 2 แห่งนี้มีกระบวนการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาอย่างไร จึงทำให้ประสบผลสำเร็จดังได้กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา และเพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนอื่นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม ในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรม และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา ปีการศึกษา 2540

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลที่ได้รับจากผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรมและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมถือว่าเป็นข้อมูลที่เป็นความจริง

1.5 คำจำกัดความของการวิจัย

1. กิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา หมายถึง กิจกรรมศิลปศึกษาด้านการวาดภาพระบายสีของโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม ที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียน เพื่อส่งเสริม คุณภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาในชั้นเรียนให้ดียิ่งขึ้นและเพื่อสนองตอบความต้องการทางด้านศิลปะตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

2. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาในด้าน การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล

3. โรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,800 คน ขึ้นไป และมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดีเด่นด้านศิลปะ มีผลทำให้ได้รับรางวัลพระราชทาน อันได้แก่ โรงเรียนศรีสงครามวิทยา พ.ศ. 2535 และโรงเรียนเลยพิทยาคม พ.ศ. 2534

1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล รวมทั้งศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัยและเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสงครามวิทยา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนเลยพิทยาคม จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาโรงเรียนศรีสงคราม จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาโรงเรียนเลยพิทยาคม จำนวน 1 คน และตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาโรงเรียนศรีสงคราม จำนวน 10 คน และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาโรงเรียนเลยพิทยาคม จำนวน 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) และไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรม และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมแบบมีส่วนร่วม โดยใช้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการและครูที่ปรึกษากิจกรรมในระหว่างปฏิบัติงาน

3.3 แบบสำรวจกิจกรรม เป็นแบบสำรวจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือใช้เก็บข้อมูลประกอบแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต

4. การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจโดยการศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร ตามกรอบของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ส่วนแบบสังเกตผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวทางกรอบการสังเกตพฤติกรรมหรือการจำแนกเหตุการณ์ของลอฟแลนด์ (Lofland, 1971

อ้างถึงในสุภางค์ จันทวานิช , 2540) เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต เสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไข และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกตและสำรวจกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 11 เดือน คือ เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม 2540 ถึงเดือนมกราคม 2541 โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน 2540 เป็นระยะที่ผู้วิจัยติดต่อประสานงาน สร้างความคุ้นเคยกับผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา กิจกรรม นักเรียน และทำการศึกษาเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา จากโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม

5.2 ระหว่างวันที่ 1 - 15 ของเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนธันวาคม 2540 เป็นระยะที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา จากโรงเรียนศรีสงครามวิทยา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ควบคู่กับแบบสังเกตและแบบสำรวจ

5.3 ระหว่างวันที่ 16 - 30 ของเดือนเมษายน ถึงเดือนธันวาคม 2540 เป็นระยะที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา จากโรงเรียนเลยพิทยาคม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ควบคู่กับแบบสังเกตและแบบสำรวจ

5.4 ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2541 เป็นระยะที่ผู้วิจัยทบทวนตรวจสอบเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลในส่วนต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการมาแล้วทั้งหมดจากทั้ง 2 โรงเรียน

6. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodology triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยใช้การสัมภาษณ์ ควบคู่กับการสังเกตและการสำรวจ (สุภางค์ จันทวานิช, 2537)

7. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษา ในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ของโรงเรียนศรีสงครามวิทยาและโรงเรียนเลยพิทยาคม ที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความ (interpretation) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2540) แล้วนำเสนอในลักษณะของความเรียง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปศึกษาแก่โรงเรียนอื่น
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษา